

6 Tdo 93/2011-38

USNESENÍ

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 31. května 2011 o dovoláních, která podali obviněný J. M. , a v jeho prospěch i neprospěch nejvyšší státní zástupkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. 10. 2010, sp. zn. 4 To 45/2010, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 2 T 2/2010, takto:

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného J. M.a nejvyšší státní zástupkyně odmítají.

Odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 15. 7. 2010, sp. zn. 2 T 2/2010, byl obviněný J. M. (dále jen "obviněný") uznán vinným pokusem přečinu ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 146a odst. 3 tr. zákoníku, pokusem přečinu ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 146a odst. 3 tr. zákoníku a zločinem ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 3, 5 tr. zákoníku, jichž se podle skutkových zjištění jmenovaného soudu dopustil tím, že "dne 4. 10. 2009 v době kolem 18.30 hodin v prostoru autobusové zastávky na ulici A. S. v obci S., okres B.-v., kde obžalovaný se svou švagrovou L. F. čekal na autobus do B., stejně tak jako větší skupina hlučně se bavících osob, které se vracely na konci víkendu z dvoudenního pobytu na chatě, se obžalovaný dostal nejprve do slovního konfliktu s jednou z žen z této společnosti, paní V. F., vůči jejímuž hlučnému a neopatrnému chování (uhodila ho do zad) projevil výhrady, a která se vůči způsobu, který obžalovaný zvolil (tykání), ohrazovala, a posléze i do konfliktu brachiálního, neboť ji po pokračující slovní rozepři uhodil do obličeje a paní F. upadla na zem. Na její obranu vystoupil P. M., (váha 115 kg a výška 183 cm), ze společnosti V.F., který obžalovaného (váha 85 kg a výška 176 cm) udeřil pěstí do oka, což mělo za následek poranění pravé očníce s následným hnisavým zánětem a omezením zraku, chytil ho za oblečení pod krkem a natlačil ho na blízké kamenné schodiště s kovovým trubkovým zábradlím a přidržel si ho tak, že levou ruku prostrčil zábradlím a chytil obžalovaného ze zadu kolem krku i s částí trubkové konstrukce zábradlí a pravou ruku mu předloktím přitiskl pod krk a mačkal mu krk v oblasti ohryzku. Obžalovaný, který tuto situaci prožíval úkorně a v silném rozrušení ze strachu z toho, že se udusí a ve snaze z této stressové situace za každou cenu uniknout, dvakrát bodl P.M. nožem zn. Frost o délce čepele 10 cm do levé poloviny přední plochy hrudníku, čímž mu způsobil bodně řeznou ránu o hloubce 8-9 cm ve IV. - V. mezižebním prostoru a bodně řeznou ránu o hloubce 1-1,5 cm v VI. mezižebním prostoru, obě bez proniknutí do stěny břišní, současně, kdy se P. M. snažil druhé rání vyhnout a chytil nůž, způsobil mu i řezné rány na prostředníku pravé ruky, a poté týmž nožem dvakrát bodl Č. F., manželka V. F., který k oběma přiběhl, aby je od sebe odtrhnul, a to do levé strany hrudníku, čímž mu způsobil bodně řezné poranění hrudníku s průbodem stěny hrudní a zasažením pravé plic, srdce a hrudní aorty a průbodem stěnou břišní bez poranění břišních orgánů, s krví v pravé dutině pohrudniční, osrdčnicku a dutině břišní; na následky těchto zranění, přičemž bezprostřední příčinou smrti bylo bodně řezné poranění srdce a hrudní aorty, Č. F. v následujících minutách na místě zemřel. Poté, co Č.F. upadl na zem, a k obžalovanému přiběhla manželka poškozeného V. F., chytila ho za oblečení na hrudi a kličela na něho, co to udělal, stejným nožem bodl do oblasti levé poloviny hrudníku i ji a způsobil jí bodně řeznou ránu v přední podpažní čáře, cca v VI. mezižebním prostoru bez proniknutí do stěny hrudní. Obžalovaný vzhledem k tomu, že použil shora popsaný nůž, musel vědět, že všem poškozeným svým jednáním může způsobit těžkou újmu na zdraví a pro případ, že jí způsobí, byl s tím srozuměn, přičemž v případě poškozeného Č. F. bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že nezpůsobí smrt." Za to byl obviněný podle § 146a odst. 5 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání osmi let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 70 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku mu byl dále uložen trest propadnutí věci, a to nože zn. Frost o délce čepele 10 cm. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byl zavázán k povinnosti zaplatit poškozeným V. F. částku 240.000,- Kč, Š. F. částku 240.000,- Kč, E. D. částku 175.000,- Kč, P.M. částku 1.540,- Kč, B.V. částku 175.000,- Kč, Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR, pobočce pro Jihomoravský kraj, územní pracoviště B. - v. částku 17.812,- Kč a Vojenské zdravotní pojišťovně ČR, pobočce B. částku 7.911,- Kč. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byl poškozený P. M. se zbytkem nároku na náhradu škody odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních.

O dovoláních, která proti tomuto rozsudku podali obviněný a státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně, rozhodl ve druhém stupni Vrchní soud v Olomouci. Rozsudkem ze dne 12. 10. 2010, sp. zn. 4 To 45/2010, podle § 258 odst. 1 písm. b) d) tr. ř. napadený rozsudek z podnětu odvolání obviněného zrušil v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného uznal vinným zločinem ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 3, 5 tr. zákoníku a přečinem ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 1 tr. zákoníku, neboť "dne 4. 10. 2009, v době kolem 18:30 hod., v prostoru autobusové zastávky na ulici A. S. v obci S., okres B. - v., kde obžalovaný se svou švagrovou, L.F., čekal na autobus do B., stejně tak jako větší skupina hlučně se bavících osob, které se vracely na konci víkendu z dvoudenního pobytu na chatě, se obžalovaný dostal nejprve do slovního konfliktu s jednou z žen z této společnosti, V. F., vůči jejímuž hlučnému a neopatrnému chování (uhodila ho do zad) projevil výhrady, a která se vůči způsobu, který obžalovaný zvolil (tykání), ohrazovala, a posléze i do konfliktu brachiálního, neboť ji po pokračující slovní rozepři uhodil pěstí do obličeje a V. F. upadla na zem. V okamžiku, kdy útok obžalovaného vůči V.F. skončil, na její domnělou obranu vystoupil P. M., (váha 115 kg a výška 183 cm), ze společnosti V. F., který obžalovaného (váha 85 kg a výška 176 cm) udeřil pěstí do oka, což mělo za následek poranění pravé očníce s následným hnisavým zánětem a omezením zraku, chytil ho za oblečení pod krkem a natlačil ho na blízké kamenné schodiště s kovovým trubkovým zábradlím a přidržel si ho tak, že levou ruku prostrčil zábradlím a chytil obžalovaného ze zadu kolem krku i s částí trubkové konstrukce zábradlí a pravou ruku mu předloktím přitiskl pod krk, který mu intenzivně mačkal v oblasti ohryzku. Obžalovaný, který byl tímto způsobem rdoušen, ve stavu stupňující se úzkosti a

subjektivně prožívaného výrazného pocitu akutního ohrožení na životě, že se udusí, nejprve v mezích nutné obrany dvakrát bodl P. M. nožem zn. Frost, o délce čepele 10 cm do levé poloviny přední plochy hrudníku, čímž mu způsobil bodně řeznou ránu o hloubce 8 - 9 cm ve IV. - V. mezižebním prostoru a bodně řeznou ránu o hloubce 1 - 1,5 cm v VI. mezižebním prostoru, obě bez proniknutí do stěny břišní, současně, kdy se P. M. snažil druhé ráně vyhnout a chytit nůž, způsobil mu i řezné rány na prostředníku pravé ruky, a poté, když se taktó vymanil ze sevření P. M., v tomto stavu silného rozrušení a ve snaze z této stresové situace a z místa činu za každou cenu uniknout, týmž nožem dvakrát bodl Č.F., manžela V.F., který k oběma přiběhl, aby je od sebe odtrhnul, a to do levé strany hrudníku, čímž mu způsobil bodně řezné poranění hrudníku s průběhem stěny hrudní a zasažením pravé plíce, srdce a hrudní aorty a průbod stěnou břišní bez poranění břišních orgánů, s krví v pravé dutině pohrudniční, osrdečníku a dutině břišní; na následky těchto zranění, přičemž bezprostřední příčinou smrti bylo bodně řezné poranění srdce a hrudní aorty, Č. F. v následujících minutách na místě zemřel, přičemž obžalovaný věděl, že s ohledem na charakter použitého nože, způsob a větší razantnost vedených útoků může poškozenému Č. F. způsobit těžké zranění a pro případ, že ho způsobí, byl s tím srozuměn, a také věděl, že těmito útoky může poškozenému způsobit smrt, ale bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že takový následek nezpůsobí. Poté, co Č. F. upadl na zem a k obžalovanému přiběhla manželka poškozeného, V. F., chytla ho za oblečení na hrudi a křičela na něho, co to udělal, obžalovaný ve stejném stavu silného rozrušení a ve snaze i z této stresové situace a z místa činu za každou cenu uniknout, stejným nožem bodl do oblasti levé poloviny hrudníku i ji a způsobil jí bodně řeznou ránu v přední podpažní čáře, cca v VI. mezižebním prostoru, bez proniknutí do stěny hrudní, kteréžto zranění si vyžádalo dobu léčení více jak sedm dnů, přičemž obžalovaný věděl, že s ohledem na charakter použitého nože, způsob a byl menší intenzitu útoku, může poškozené V. F. způsobit lehké zranění a pro případ, že ho způsobí, byl s tím srozuměn". Za to ho podle § 146a odst. 5 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsoudil k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř let, pro jehož výkon ho podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařadil do věznice s dozorem. Podle § 70 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku mu dále uložil trest propadnutí věci, a to nože zn. Frost o délce čepele 10 cm, založeného ve spisu. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. obviněného zavázal k povinnosti zaplatit poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR, pobočce pro Jihomoravský kraj, územní pracoviště B. - v. částku 17.812,- Kč. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. poškozené V. F., Š. F., E. D., B. V., Vojskou zdravotní pojišťovny ČR, pobočku B. a P. M. odkázal s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Podle § 256 tr. ř. odvolání státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně zamítl.

Proti citovanému rozsudku Vrchního soudu v Olomouci podali obviněný a nejvyšší státní zástupkyně dovolání. Obviněný přitom uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a nejvyšší státní zástupkyně deklarovala naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř.

Ve svém mimořádném opravném prostředku obviněný namítl, že obecné soudy se nedostatečně vypořádaly s jeho námitkou, že pořadí osob, které na něho postupně zaútočily, nebylo takové, jaké vzaly za prokázané, resp. že tím, kdo na něho zaútočil první a vyvolal v něm obavu o život, byl nikoli P. M., ale Č. F. V zápětí uvedl, že pokud se zmýlil a útočníkem, který jej bezprostředně ohrožoval na životě, byl P.M., pak se odvolací soud nedostatečně vypořádal s jeho obhajobou stran subjektivní stránky jednání ve vztahu k Č. F. a V. F., v důsledku čehož ve vztahu k těmto osobám chybně posoudil jeho jednání jako zločin a následně přečin.

Odmítl, že by měl první fyzický kontakt, při němž došlo k útoku na jeho život, s P.M. s tím, že tímto mužem byl Č. F. Nalézacímu soudu přitom vytkl, že v tomto směru vycházel ze zjevně nevěrohodných a domluvených svědeckých výpovědí účastníků konfliktu, zejména z výpovědi P. M. V této souvislosti poukázal na obsah tvrzení P. M. a B. M. a prohlásil, že pro zásadní rozpory v jejich výpovědích neměl nalézací soud těmito svědkům věřit a měl vycházet z popisu skutkového děje, jak jej soud poskytl on a potažmo i svědkyně L.F. Poznamenal, že jeho omyl, pokud jde o pořadí osob, s nimiž byl ve fyzickém kontaktu, byl orgány činnými v trestním řízení dovozován z toho, že uváděl, že muž, který na něj útočil, měl vousy, protože je cítil na tváři. K tomu podotkl, že soudy vysvětlily, že nemyslel vousy ve smyslu kníru či bradky, nýbrž neholené strniště vousů, jež Č.F. měl. Konstatoval, že odvolací soud sice připustil nevěrohodnost tvrzení svědků, nicméně především vzhledem ke zjištěným směrům způsobených ran na tělech P. M. a Č. F. dospěl ke stejnému závěru o pořadí osob, s nimiž se dostal do konfliktu, jako soud nalézací. Prohlásil, že on ale ví naprosto jistě, že člověk, který jej napadl, přitiskl na zídku se zábradlím a dusil a vyvolal jeho paniku a strach o život byl Č. F. Další události již podle svých slov vnímal v panice a strachu o život, oslepen bolestí ze zraněného oka, a tudíž v jejich líčení připouští nepřesnosti. Seznal, že soudy podcenily výpověď L.F., jež nebyla na konfliktu zúčastněna, a proto byla emočně nejméně ovlivněná a zcela věrohodná. Právě nedostatečně hodnocení výpovědi této svědkyně spolu s neprovedením dodatku znaleckého posudku z oboru soudního lékařství, který by vzal v potaz její výpověď, podle něho zapříčinilo chybné ustálení skutkového děje na verzi, kterou přijaly obecné soudy. Skutková zjištění tak zůstala neúplná a nebyly hodnoceny důkazy, směřující ve prospěch jiné verze, než verze přijaté soudem. Dále uvedl, že jakkoli Nejvyšší soud České republiky (dále jen "Nejvyšší soud") odmítá názor, že dovolání může vytykat nedostatky ve skutkových zjištěních, upozorňuje na opačnou judikaturu Ústavního soudu, z níž vyplývá, že z neúplných skutkových zjištění nelze vyvodit správný právní závěr. Konkrétně poukázal na nálezy sp. zn. [IV. ÚS 802/02](#), jenž podle něho lze v jeho případě aplikovat především proto, že neprovedením doplňku znaleckého posudku a důsledným nevyhodnocením výpovědi L. F.došlo k opomenutí důkazu. Argumentoval též nálezem Ústavního soudu sp. zn. [I. ÚS 608/06](#).

Následně poznamenal, že pokud i dovolací soud dospěje k závěru o správnosti skutkových zjištění obecných soudů, pak je pro obhajobu jediným přijatelným vysvětlením jeho omyl mající základ ve skutečnosti, že události vnímal v panice a strachu o život a oslepen bolestí ze zraněného oka. V takovém případě však shledal chybným závěr o jeho vědomí stran následků použití nože při konfliktech s Č. F. a V. F., jak jej učinil odvolací soud. Zmínil, že podle odvolacího soudu se ve chvíli, kdy P. M. útočil, nacházel ve stavu stupňující se úzkosti a subjektivně prožívaného výrazného pocitu akutního ohrožení na životě, že se dusí, resp. že tento soud vzal v úvahu i značný věkový rozdíl a rozdíl ve fyzické zdatnosti ve prospěch P.M. Odvolacímu soudu ovšem vytkl, že po ukončení fyzického kontaktu s P. M. vytvořil jakousi imaginární hranici v jeho (obviněného) jednání, když do té doby podle soudu druhého stupně jednal v nutné obraně a od chvíle, kdy se vymanil P. M., jednal jako útočník. Vyjádřil přesvědčení, že takový závěr je chybný, protože byl vytvořen bez bližšího odborného zkoumání z hlediska soudně-psychologického. Prohlásil, že aby mohl být útočníkem, počítajícím s tím, že může způsobit těžkou újmu na zdraví a bez přiměřených důvodů spoléhajícím se na to, že tento následek nezpůsobí, musel by splňovat několik zásadních podmínek. Jednou z nich je bod, ve kterém došlo k ukončení stavu stupňující se úzkosti a subjektivně prožívaného výrazného pocitu akutního ohrožení na životě, který byl vzat odvolacím soudem za prokázaný. Tímto se podle jeho názoru odvolací soud nijak blíže nezabýval, nicméně z kontextu odůvodnění napadeného rozhodnutí lze dovodit, že jím by měl být snad okamžik, kdy se P. M. vymanil. Takový závěr odmítl s tím, že soud druhé instance zcela abstrahoval od jeho fyzického a psychologického stavu v té chvíli. Zdůraznil, že byl krátce poté, kdy byl téměř udušen, byl oslepen bolestí z vážné poraněného oka, velmi špatně viděl a

vnímal jen obrysy osob, které se blížily, aniž byl schopen rozlišit, zda jde o muže či ženu, o nichž předpokládal, že jde o další útočníky, kteří se v zápětí na něj vrhnou a dokonají to, co započal útočník první. Jak bylo znalecky objektivizováno, byl rovněž ve stavu "stupňující se úzkosti". Za této situace před sebou pouze šermoval nožem, tedy ne, aby někoho zasáhl, nýbrž proto, aby útočníka odradil. Proto také ani neví, že poranil V.F. Akcentoval, že šermování nožem mělo za účel skutečně jen odstranění ostatních a získání času, aby se dostal pryč z místa činu, že rozhodně nejednal v úmyslu někoho zranit, což ostatně i odvolací soud připouští, nepředpokládal však ani to, že tímto šermování může způsobit těžkou újmu na zdraví. Vůbec totiž tímto směrem neuvažoval. Měl jen panický strach o svůj život a chtěl z této situace uniknout. Uzavřel, že je přesvědčen, že i v těchto dvou případech šlo o nutnou obranu a že měl být zproštěn obžaloby.

S ohledem na uvedené skutečnosti navrhl, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek podle [§ 265k odst. 1](#) tr. ř. zrušil a podle [§ 265l](#) odst. 1 tr. ř. přikázal buď Vrchnímu soudu v Olomouci nebo Krajskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Současně požádal, aby dovolací soud zvažil jeho věk a ve smyslu [§ 265o odst. 1](#) tr. ř. rozhodl o přerušení výkonu trestu odnětí svobody do rozhodnutí o dovolání.

Do dne konání neveřejného zasedání neměl Nejvyšší soud k dispozici vyjádření nejvyššího státního zástupce k uvedenému dovolání ve smyslu [§ 265h odst. 2](#) tr. ř.

Nejvyšší státní zástupkyně v podaném dovolání uvedla, že východiskem pro posouzení správnosti rozhodnutí odvolacího soudu je, zda jednání obviněného spáchané ke škodě poškozeného P. M. bylo samostatným skutkem, nebo trestným činem spáchaným v jednočinném souběhu s přičinem ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle [§ 146a odst. 1](#) tr. zákoníku spáchaným ke škodě poškozené V.F. nebo v jednočinném souběhu se zločinem ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle [§ 146a odst. 3, 5](#) tr. zákoníku spáchaným ke škodě poškozeného Č. F., případně trestným činem spáchaným v jednočinném souběhu současně s oběma těmito trestnými činy.

Poznamenala, že pojem skutku není explicitně definován v trestním zákoně ani v trestním řádu a že jeho výklad podává trestněprávní nauka a na ni navazující soudní judikatura, podle níž je skutek vymezen jednáním a následkem. Jednáním se ale rozumí jen takové jednání, které je rozhodné z pohledu jeho trestněprávního posouzení a současně je kauzální ve vztahu k následku. Za jeden skutek se považují takové projevy vůle pachatele navenek, které jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva nebo jsou způsobitelné (u pokusu) následkem způsobit, bez ohledu na to, zda způsobily (byly způsobitelné způsobit) následek jediný či více následků, resp. jsou podle navazující soudní judikatury pro tento trestně právně relevantní následek kauzální, pokud jsou zahrnuty zaviněním (viz rozhodnutí č. 8/1985 a č. 1/1996 Sb. rozh. tr.).

Upozornila, že podle právní teorie i praxe jednočinný souběh připadá v úvahu tam, kde v rámci zcela nebo zčásti shodným jednáním jsou jedním skutkem zasaženy různé individuální objekty ochrany a tím způsobeny různé právně významné následky. Vícečinný souběh naopak předpokládá existenci více skutků a každý z těchto skutků se posuzuje jako samostatný trestný čin. Připomněla, že toto rozlišování má na rozhodování orgánů činných v trestním řízení závažné praktické dopady. Pokud totiž v případě jednočinného souběhu více trestných činů je pravomocně rozhodnuto o jednom z nich, je tím současně rozhodnuto o celém skutku. Nelze tudíž dále vést řízení a ani rozhodovat o zbývajících trestných činech, neboť předchozí rozhodnutí vytvořilo ve vztahu k nim tzv. překážku rei iudicatae ve smyslu [§ 11 odst. 1 písm. f\)](#) tr. ř.

Následně konstatovala, že samotná skutečnost, že obviněný se podle soudu druhého stupně za okolností vylučujících protiprávnost z důvodu nutné obrany bránil útoku poškozeného P.M. tím, že jej dvakrát bodnul nožem, nebyla ještě kauzální pro následek v podobě usmrcení poškozeného Č. F. ani pro následek způsobený na zdraví poškozené V. F. Popsané jednání obviněného vůči poškozenému Č.F. pak nebylo kauzální pro následek v podobě ublížení na zdraví, které utrpěla poškozená V. F.

Nejvyšší státní zástupkyně vyjádřila přesvědčení, že vzhledem ke skutečnosti, že v daném případě šlo o činy (skutky) zcela samostatné, jejichž skutkový základ (jednání) není ani zčásti společný, jde v daném případě o vícečinný souběh, a proto olomoucký vrchní soud neučinil odpovídající procesní rozhodnutí ohledně té části jednání obviněného, ve které jako poškozený figuroval svědek P.M., a které je nutno vnímat jako samostatný skutek. Dodala, že postup odvolacího soudu je o to problematičtější, že jednání obviněného vůči poškozenému P.M. popsal v tzv. skutkové větě, která tvoří součást výroku o vině jeho rozsudku. Skutkové okolnosti jednání obviněného vůči poškozenému P. M. tedy neměly být součástí pozitivního výroku o vině obviněného jinými skutky, a odvolací soud měl o tomto skutku (jednání) obviněného rozhodnout samostatným procesním rozhodnutím [zprošťujícím výrokem podle [§ 226 písm. b\)](#) tr. ř.].

Z těchto důvodů nejvyšší státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání [[§ 265r odst. 1 písm. b\)](#) tr. ř.] podle [§ 265l](#) odst. 2 tr. ř. bez zrušení rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. 10. 2010, sp. zn. 4 To 45/2010, přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci, aby rozhodl o odvolání obviněného podaném proti výroku o vině z rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 15. 7. 2010, sp. zn. 2 T 2/2010, pokud jím byl pod bodem 1. výrokové části rozsudku uznán vinným pokusem přečinu ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle [§ 21](#) odst. 1 tr. zákoníku k [§ 146a odst. 3](#) tr. zákoníku, kterého se měl obviněný podle příslušné části rozsudečného výroku soudu prvního stupně dopustit tím, že: "dne 4. 10. 2009 v době kolem 18.30 hod. v prostoru autobusové zastávky na ulici A. S. v obci S., okres B.-v., kde obviněný se svou švagrovou L. F. čekal na autobus do B., stejně tak jako větší skupina hlučně se bavících osob, které se vracely na konci víkendů z dvoudenního pobytu na chatě, se obžalovaný dostal nejprve do slovního konfliktu s jednou z žen z této společnosti, paní V. F., vůči jejímuž hlučnému a neopatrnému chování (uhodila ho do zad) projevily výhrady, a která se vůči způsobu, který obviněný zvolil (tykáni), ohrazovala, a posléze i do konfliktu brachiálního, neboť ji po pokračující slovní rozepři uhodil do obličeje a paní F. upadla na zem. Na její obranu vystoupil P. M., (váha 115 kg a výška 183 cm), ze společnosti V. F., který obviněného (váha 85 kg a výška 176 cm) udeřil pěstí do oka, což mělo za následek poranění pravé očnice s následným hnisavým zánětem a omezením zraku, chytil ho za oblečení pod krkem a natlačil ho na blízké kamenné schodiště s kovovým trubkovým zábradlím a přidržel si ho tak, že levou ruku prostrčil zábradlím a chytil obviněného zezadu kolem krku i s částí trubkové konstrukce zábradlí a pravou ruku mu předloktím přitiskl pod krk a mačkal mu krk v oblasti ohryzku. Obžalovaný, který tuto situaci prožíval úporně a v silném rozrušení ze strachu z toho, že se udusí a ve snaze z této stresové situace za každou cenu uniknout, dvakrát bodl P. M. nožem zn. Frost o délce čepele 10 cm do levé poloviny přední plochy hrudníku, čímž mu způsobil bodně řeznou ránu o hloubce 8 až 9 cm ve IV. až V. mezižebním prostoru a bodně řeznou ránu o hloubce 1 až 1,5 cm v VI. mezižebním prostoru, obě bez proniknutí do stěny břišní, současně, kdy se P. M. snažil druhé ráně vyhnout a chytil nož, způsobil mu i řezné rány na prostředníku pravé ruky ...". Pro případ, že by Nejvyšší soud shledal, že v posuzované věci je nutno rozhodnout jiným způsobem, než předpokládaným v

[§ 265r odst. 1 písm. b\)](#) tr. ř., vyslovila souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání.

Do dne konání neveřejného zasedání neměl Nejvyšší soud k dispozici vyjádření obviněného k uvedenému dovolání nejvyšší státní zástupkyně ve smyslu [§ 265h odst. 2](#) tr. ř.

Nejvyšší soud jako soud dovolací ([§ 265c](#) tr. ř.) především zkoumal, zda jsou výše uvedená dovolání přípustná, zda byla podána včas a oprávněnou osobou, zda mají všechny obsahové a formální náležitosti a zda poskytují podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí či zda tu nejsou důvody pro odmítnutí dovolání. Přitom dospěl k následujícím závěrům:

Dovolání proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. 10. 2010, sp. zn. 4 To 45/2010, jsou přípustná z hlediska ustanovení [§ 265a odst. 1, 2 písm. a\)](#), resp. h) tr. ř.

Obviněný je podle [§ 265d odst. 1 písm. b\)](#) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání (pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká). Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle [§ 265f odst. 1](#) tr. ř., podal prostřednictvím svého obhájce, tedy v souladu s ustanovením [§ 265d odst. 2](#) tr. ř., ve lhůtě uvedené v [§ 265e odst. 1](#) tr. ř. a na místě určeném tímž zákonným ustanovením.

Nejvyšší státní zástupkyně je podle [§ 265d odst. 1 písm. a\)](#) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného. Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle [§ 265f odst. 1](#) tr. ř., podala ve lhůtě uvedené v [§ 265e odst. 1](#) tr. ř. a na místě určeném tímž zákonným ustanovením.

Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení [§ 265b](#) tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda uplatněné dovolací důvody, resp. konkrétní argumenty, o něž se dovolání opírají, lze považovat za důvody uvedené v předmětném zákonném ustanovení.

Důvod dovolání podle [§ 265b odst. 1 písm. g\)](#) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. *Tento dovolací důvod neumožňuje brojit proti porušení procesních předpisů, ale výlučně proti nesprávnému hmotně právnímu posouzení* (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. [II. ÚS 279/03](#)). Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. *S poukazem na tento dovolací důvod totiž nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost zjištění skutkového stavu, či prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu [§ 2 odst. 5, 6](#) tr. ř.* (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 449/03](#)). *Nejvyšší soud není povolán k dalšímu, již třetímu justičnímu zkoumání skutkového stavu* (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 73/03](#)). Případy, na které dopadá ustanovení [§ 265b odst. 1 písm. g\)](#) tr. ř., je tedy nutno odlišovat od případů, kdy je rozhodnutí založeno na nesprávném skutkovém zjištění. Dovolací soud musí vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

Nejvyšší soud dále zdůrazňuje, že ve smyslu ustanovení [§ 265b odst. 1](#) tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku ([§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7](#) tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu [čl. 13](#) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva") a [čl. 2](#) odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Dovolací soud ovšem není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle [§ 265r odst. 7](#) tr. ř.). *Pokud by zákonodárce zamýšlel povolat Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů. Už samo chápání dovolání jako mimořádného opravného prostředku ospravedlňuje restriktivní pojetí dovolacích důvodů Nejvyšším soudem* (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 73/03](#)).

Ze skutečností blíže rozvedených v předcházejících odstavcích tedy vyplývá, že východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle [§ 265b odst. 1 písm. g\)](#) tr. ř. jsou v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popř. i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (především trestního, ale i jiných právních odvětví).

V posuzované věci uplatněné dovolací námitky obviněného směřují z podstatné části právě do oblastí skutkových zjištění. Obviněný totiž soudům vytýká rovněž neúplné důkazní řízení (neprovedení doplňku znaleckého posudku z oboru soudního lékařství), nesprávné hodnocení důkazů (své výpovědi, jakož i výpovědi svědků P. M., V. F., B. M. a L. F.) a vadná a neúplná skutková zjištění, přitom současně prosazuje vlastní hodnocení provedených důkazů a vlastní (od skutkových zjištění soudů nižších stupňů odlišnou) verzi skutkového stavu věci. Převážně až z uvedených skutkových (procesních) výhrad - sekundárně - vyvozuje závěr o nesprávném právním posouzení skutku, resp. o jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V tomto směru nenamítá rozpor mezi skutkovými závěry vykonanými soudy po zhodnocení důkazů a užitou právní kvalifikací ani jiné nesprávné hmotně právní posouzení soudy zjištěných skutkových okolností.

Dovolací důvod podle [§ 265b odst. 1 písm. g\)](#) tr. ř. je tedy obviněným ve skutečnosti spatřován také v porušení procesních zásad vymezených zejména v ustanovení [§ 2 odst. 5, 6](#) tr. ř. Takové námitky pod výše uvedený (ani jiný) dovolací důvod podřadit nelze.

Formulace dovolacího důvodu podle [§ 265b odst. 1 písm. g\)](#) tr. ř. znamená, že předpokladem jeho existence je

nesprávná aplikace hmotného práva, ať již jde o hmotně právní posouzení skutku nebo o hmotně právní posouzení jiné skutkové okolnosti. Provádění důkazů, včetně jejich hodnocení a vyvozování skutkových závěrů z důkazů, ovšem neupravuje hmotné právo, ale předpisy trestního práva procesního, zejména pak ustanovení [§ 2 odst. 5, 6, § 89](#) a násl., [§ 207](#) a násl. a [§ 263 odst. 6, 7](#) tr. ř. Jestliže tedy obviněný namítal nesprávné právní posouzení skutku, resp. o jiné nesprávné hmotně právní posouzení, ale tento svůj názor ve skutečnosti dovozoval též z tvrzeného neúplného důkazního řízení, nesprávného hodnocení důkazů a vadných a neúplných skutkových zjištění, pak tím soudům nižších stupňů nevytýkal vady při aplikaci hmotného práva, nýbrž porušení procesních ustanovení. Porušení určitých procesních ustanovení sice může být rovněž důvodem k dovolání, nikoli však podle [§ 265b odst. 1 písm. g\)](#) tr. ř., ale jen v případech výslovně stanovených jiných dovolacích důvodů [zejména podle [§ 265b odst. 1 písm. a\), b\), c\), d\), e\), f\), k\)](#) a *l)* tr. ř.], které však obviněný neuplatnil a svou argumentací ani věcně nenaplnil (viz příměř. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. [5 Tdo 22/2007](#)).

Při posuzování, zda je oprávněné tvrzení dovolatele o existenci dovolacího důvodu uvedeného v [§ 265b odst. 1 písm. g\)](#) tr. ř., je dovolací soud vždy vázán konečným skutkovým zjištěním, které ve věci učinily soudy prvního a druhého stupně. Kdyby měl dovolací soud dospět k jinému závěru ohledně předmětného skutku, jak se toho v konečném důsledku ve svém dovolání domáhá obviněný, musel by zásadním způsobem modifikovat zmíněná rozhodná skutková zjištění, k nimž dospěly soudy obou stupňů, resp. od nich odhlédnout. Takový způsob rozhodnutí však není v dovolacím řízení možný ani přípustný, jak již výše Nejvyšší soud zdůraznil.

Nejvyšší soud v tomto směru navíc odkazuje na ustálenou judikaturu k výkladu a aplikaci dovolacího důvodu podle [§ 265b odst. 1 písm. g\)](#) tr. ř., jak je souhrnně vyjádřena např. pod č. 36/2004, s. 298 Sb. rozh. tr. nebo v četných rozhodnutích Nejvyššího soudu a např. též v usnesení velkého senátu ze dne 28. 6. 2006, sp. zn. [15 Tdo 574/2006](#). Zejména však připomíná usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 1692/07, v němž jmenovaný soud konstatoval, že *"Nejvyšším soudem vyslovený závěr na dosah dovolacího důvodu zakotveného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. odpovídá ustálenému judiciálnímu výkladu, který byl ze strany Ústavního soudu opakovaně při posouzení jeho ústavnosti akceptován, a to nejen v rozhodnutích, na něž odkázal dovolací soud (srov. např. i usnesení sp. zn. III. ÚS 282/03)." Totéž Ústavní soud konstatoval v usnesení ze dne 5. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 3272/07, v němž ještě dodal: "Ústavní soud se proto ztotožňuje se stanoviskem Nejvyššího soudu, podle kterého dovolací námítky, které se týkají skutkových zjištění a hodnocení důkazů, jsou mimo rámec dovolacího důvodu o nesprávném právním posouzení věci."*

Obviněný ovšem dále namítl, že i jeho jednání ve vztahu k poškozeným Č. F. a V. F. mělo být posouzeno jako nutná obrana. Takovou námítku lze sice formálně pod jím uplatněný důvod dovolání podle [§ 265b odst. 1 písm. g\)](#) tr. ř. podřadit, Nejvyšší soud však shledal, že jde o námítku zjevně neopodstatněnou.

Podle [§ 29 odst. 1, 2](#) tr. zákoníku čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Podstatou nutné obrany je odvrácení nebezpečí, které vzniká útokem směřujícím proti zájmu chráněnému trestním zákonem, jednáním, jež by jinak bylo trestným činem. Jelikož obránce odvracející útok chrání zájmy, které chrání trestní zákon, nejedná proti účelu tohoto zákona ale naopak ve shodě s ním. Stav nutné obrany je důvodem vylučujícím nebezpečnost činu pro společnost i jeho protiprávnost. Účelem nutné obrany je umožnit občanům ochranu vlastních zájmů, ale i zájmů jiných osob, společnosti a státu. V souvislosti s tím je nutno zdůraznit, že musí platit zásada, podle níž riziko vyvolané útokem nese útočník a nikoli obránce.

Podle platného znění ustanovení [§ 29](#) tr. zákoníku tedy nutná obrana předpokládá:

- a) odražení přímo hrozícího či trvajícího útoku na zájem chráněný trestním zákonem
- b) obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Útokem se rozumí úmyslné jednání člověka (zpravidla konání, příp. též opomenutí) - protiprávní čin, který však nemusí být nutně činem trestným. Útok musí hrozit přímo (tj. bezprostředně) nebo trvat. Podle okolností případu musí tedy být jasné, že útok musí bez prodlení a určitě následovat za hrozbou, nemusí však být neočekávaný. Útok nesmí být přerušen ani ukončen. Byl-li útok přerušen nebo ukončen a nebezpečí již přímo nehrozí, nepřichází nutná obrana v úvahu. Pokud útok tvoří skutkovou podstatu trestného činu, může útok hrozit přímo již ve stadiu přípravy nebo projevu úmyslu spáchat trestný čin, za podmínky, že hrozí bezprostředně. Ukončení útoku není totožné s dokonáním trestného činu. Limitní moment nutné obrany je dán okamžikem, kdy pominulo nebezpečí pro zájmy chráněné trestním zákonem nebo tyto zájmy jsou již porušeny a nehrozí nebezpečí dalších škod. Nutná obrana se proto připouští až do dokončení trestného činu, u trestného činu trvajícího, pokud je protiprávní stav udržován. Proti útoku, který je již dokončen není nutná obrana přípustná (viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. [§ 1 až 139](#). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 330 - 334).

U nutné obrany není, na rozdíl od krajní nouze podle [§ 28](#) tr. zákoníku podmínkou subsidiarita (podmínkou nutné obrany není, že se bránci nemohl vyhnout útoku jinak). Obrana ale nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Přiměřenost obrany je třeba hodnotit především se zřetelem k intenzitě útoku a vlastní obrany, přičemž je zjevné, že obrana musí být, má-li být způsobilá k jistému odvrácení útoku bez rizika pro napadeného, silnější než útok. Nesmí být však zcela zjevně (mimořádně hrubě, naprosto jednoznačně) přehnaná. Přiměřenost nutné obrany je třeba hodnotit především se zřetelem k subjektivnímu stavu osoby, která odvracela útok, tj. podle toho, jak se čin útočníka jevil tomu, kdo jej odvracel.

Pod pojem způsob útoku, který vyjadřuje nejen způsob provedení útoku, ale i další okolnosti charakterizující posuzovanou událost (mj. osobu útočníka, jeho vlastnosti a úmysly, jež se při útoku projeví, použité zbraně i hrozící součinnost dalších osob doprovázejících útočníka, jakož i další okolnosti, za nichž byl útok spáchan, a to za podmínky, že je možno podřadit pod pojem "způsob útoku" a že byly známé i zcela zjevně poškozenému obránci), lze zahrnout jen poměr intenzity útoku a obrany, nikoli už poměr hrozící a vzniklé škody neboli poměr ohroženého a obětovaného právního statku. Neznamená to ovšem, že poměr mezi ohroženým a obětovaným právním statkem (chráněným zájmem) již nehraje vůbec žádnou roli, poněvadž zde musí být jistý korektiv v případech mimořádného nepoměru ohrožených a obětovaných zájmů [viz Kratochvíl, V. a kol. Trestní právo hmotné (obecná část). Brno: Masarykova univerzita, 1994]. Nutná obrana není proto zpravidla

vyloučena neúměrností mezi napadeným a obětovaným zájmem, neboť je možno beztestně chránit i zájem nižší kategorie nebo v konkrétním případě méně závažný, a to i obětováním zájmu vyššího nebo v daném případě významnějšího (viz Solnař, V. Základy trestní odpovědnosti. Praha: Academia, 1972). Obrana je zcela zjevně nepřiměřená útok, není-li podle poznatek a úsudku bránícího se, k jehož psychickému stavu vyvolanému útokem třeba přihlížet, k odvrácení útoku potřebná a kromě toho též, je-li zcela neúměrná jeho intenzitě i významu.

Trestní zákon nestanoví měřítko pro určení mezí nutné obrany, je proto třeba posoudit všechny rozhodné skutečnosti, zejména intenzitu útoku a obrany i všechny další okolnosti případu s přihlédnutím též k závažnosti zájmu společnosti na aktivní obraně poškozeného vůči trestným činům (viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 334).

O vybočení z mezí nutné obrany jde tehdy, jestliže sice některé její podmínky byly dány, avšak nebyly dány ve všech směrech. Teorie i praxe rozlišuje exces extenzivní a exces intenzivní.

Exces extenzivní je dán tehdy, jestliže obrana nebyla provedena v době, kdy útok přímo hrozil nebo trval - může jít o obranu předčasnou nebo naopak obranu v době, kdy již útok skončil (jde o exces co do doby zákroku).

Nutná obrana je vyloučena z důvodu tzv. intenzivního excesu tehdy, když čin obránce zcela jasně, očividně a nepochybně neodpovídá všem rozhodným okolnostem charakterizujícím způsob útoku. Podle ustanovení § 13 tr. zák. (§ 29 tr. zákoníku) nesmí být nutná obrana ve vztahu ke způsobu útoku zcela zjevně nepřiměřená, tudíž může být nepřiměřená nebo zjevně nepřiměřená (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. [5 Tdo 162/2007](#), publikované pod č. 20/2008 Sb. rozh. tr.).

Na tomto místě je vhodné připomenout, že odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl mj. následující: *"Poté, co se obžalovaný za použití nože vymanil z držení P. M., nastala další fáze konfliktu, kdy podle znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, specializace klinická psychologie, se obžalovaný nacházel ve stavu stupňující se úzkosti a subjektivně prožívaného výrazného pocitu akutního ohrožení na životě a projevoval snahu z této stresové situace za každou cenu uniknout, tak jako i z místa činu, jak potvrdil tuto skutečnost obžalovaný ve svých výpovědích. V tomto okamžiku se v jeho blízkosti ocitl poškozený Č. F., jenž, jak vyplynulo z provedeného dokazování, chtěl páchanému násilí vůči obžalovanému zabránit, a kterého však obžalovaný rovněž dvakrát bodl do hrudníku a způsobil mu takové zranění, kterému poškozený na místě činu podlehl. V další fázi konfliktu, v době, kdy se obžalovaný snažil z místa činu uniknout a v psychickém stavu, ve kterém se nacházel, byl dostižen poškozenou V. F., která ho chytla za oblečení a vyčítala mu způsobený následek jejímu manželovi, tuto obžalovaný rovněž bodl nožem a následně z místa činu ujel na kole. Dále seznal, že: "obžalovaný poté, co se vymanil z držení P. M., ocitl se v jeho blízkosti poškozený Č. F., jenž projevoval snahu vzniklému konfliktu zabránit. V tomto okamžiku vůči jeho tělesné integritě zaútočil obžalovaný a dvakrát ho bodl nožem do hrudníku, přičemž mu způsobil taková zranění, kterým poškozený na místě podlehl. Z těchto skutkových okolností přitom vyplývá, že v této fázi skutkového děje již útok vůči tělesné integritě obžalovaného objektivně netrval, ani nehrozil. V teoretické rovině se obžalovaný mohl domnívat, že se jedná o dalšího útočnicka, jak naznačil ve svých výpovědích, a v právní rovině by se mohlo jednat ze strany obžalovaného o skutkový omyl ovlivňující formu zavinění za způsobený následek. Nicméně odvolací soud je toho názoru, že obžalovaný již v tomto okamžiku sledoval záměr ze vzniklé stresové situace a z místa činu za každou cenu uniknout. To v zásadě potvrdil i obžalovaný ve svých výpovědích a koresponduje to i se zjištěným chováním obžalovaného po útoku na poškozeného Č. F. a s jeho intenzivní snahou z místa činu uprchnout. K návrhu intervenujícího státního zástupce u veřejného zasedání byl obžalovaný dovyslechnut k tomu, zda v této fázi skutkového děje vnímal některé slovní projevy přítomných osob, obžalovaný připustil, že slyšel "pusť ho", kdy tento výkřik byl adresovaný tomu, kdo ho držel. Myslel si, že ženský hlas napomíná toho člověka, aby ho pustil, ale nic se v jednání útočící osoby nezměnilo. Odvolací soud je proto toho názoru, že obžalovaný, ač byl fyzickým útokem svědka P. M. otráven, částečně vnímal okolí a vnímal i poškozeného Č. F. jako překážku bránící mu v útěku z místa činu, vůči kterému realizoval útok a poškozenému způsobil smrtelné zranění. Teprve z tohoto jednání obžalovaného bylo pak možno vyvodit vůči němu trestní odpovědnost, stejně tak jako i v případě poškozené V. F., která poté, co její manžel upadl na silnici smrtelně zraněn, dostihla obžalovaného, tohoto chytla za oděv a vyčítala mu způsobený následek, přičemž obžalovaný, jenž poškozenou vnímal opět jako překážku bránící mu v útěku, tuto jedenkrát bodl nožem do oblasti levé poloviny hrudníku."*

V návaznosti na rozvedené skutečnosti Nejvyšší soud konstatuje, že skutková zjištění soudů dříve ve věci činných nepochybně svědčí o tom, že obviněný v té fázi skutkového děje, jež se odehrála poté, co se za použití nože vymanil z držení P. M., již nečelil přímo hrozcivému, resp. trvajícím útokem ze strany některého z účastníků předmětného konfliktu. Z těchto důvodů nelze než ve shodě se soudem druhého stupně uzavřít, že v daném případě byla nutná obrana obviněného ve vztahu k osobě Č. F. a V. F. vyloučena z důvodu tzv. extenzivního excesu.

Za těchto okolností bylo na místě zvážit otázku případného pozitivního skutkového omylu obviněného o existenci podmínek nutné obrany, tj. okolností vylučujících protiprávnost a trestnost jeho činu.

Nejvyšší soud v této souvislosti připomíná, že podle skutkových závěrů odvolacího soudu, obviněný v okamžiku, kdy zaútočil na poškozené Č. F. a V. F., sledoval záměr za každou cenu uniknout ze vzniklé stresové situace a z místa činu, resp. že ač byl otráven předchozím fyzickým útokem svědka P. M., částečně vnímal okolí a vnímal i poškozené Č. F. a V. F., a to pouze jako překážku bránící mu v útěku z místa činu. Podle skutkových závěrů odvolacího soudu tedy byl obviněný, ač ve stavu silného rozrušení, dostatečně orientován do té míry, že věděl, že již vůči němu žádný útok není veden ani mu útok ze strany jiné osoby nehrozí. Právě s ohledem na výše uvedené Nejvyšší soud shledal, že v posuzované trestní věci nebyla ze strany odvolacího soudu učiněna taková skutková zjištění o okolnostech a souvislostech skutku, která by opravňovala k právnímu závěru, že obviněný jednal ve vztahu k poškozeným Č. F. a V. F. (bodl je nožem) v tzv. putativní nutné obraně.

Právní závěry soudu druhého stupně stran naplnění podmínek nutné obrany, resp. tzv. putativní nutné obrany je tak možno ve vztahu ke skutku, jak je popsán v tzv. skutkové větě výroku o vině napadeného rozsudku, označit za správné.

Dále je třeba poznamenat, že trestný čin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle 146a odst. 3 tr. zákoníku (a stejně tak přečin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 1 tr. zákoníku) je úmyslným trestným činem.

Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel:

a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem [§ 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku], nebo

b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn [§ 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku].

Zavinění je vybudováno:

a) na složce vědění (intelektuální), která zahrnuje vnímání pachatele tj. odraz předmětů, jevů a procesů ve smyslových orgánech člověka, jakož i představu předmětů a jevů, které pachatel vnímal dříve, nebo ke kterým dospěl svým úsudkem na základě znalostí a zkušeností, a

b) na složce vůle zahrnující především chtění nebo srozumění, tj. v podstatě rozhodnutí jednat určitým způsobem se znalostí podstaty věci. Jestliže pachatel rozhodné skutečnosti nechce ani s nimi není srozuměn, není tu žádný volní vztah.

Jak složka vědění, tak i složka volní nemusí zcela přesně odpovídat objektivní realitě, nemusí vždy zcela přesně odrážet skutečnosti příslušnými ustanoveními zvláštní části trestního zákona předpokládané a nemusí se vztahovat ke všem podrobnostem, které jsou pro daný čin charakteristické. Postačí, když skutečnosti spadající pod zákonné znaky skutkové podstaty uvedené ve zvláštní části trestního zákona jsou zahrnuty v představě pachatele alespoň v obecných rysech.

V případě úmyslného zavinění je třeba konstatovat, že pro oba druhy úmyslu je společné, že intelektuální složka zahrnuje u pachatele představu rozhodných skutečností alespoň jako možných, rozdíl je v odstupňování volní složky. U přímého úmyslu pachatel přímo chtěl způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, u eventuálního úmyslu byl pro případ, že takový následek způsobí, s tímto srozuměn. Na srozumění pachatele, které vyjadřuje aktivní volní vztah ke způsobení následku relevantního pro trestní právo, je možno usuzovat z toho, že pachatel nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mohla zabránit následku, který si pachatel představoval jako možný.

Judikatura obecných soudů uznává, že závěry o tom, že čin byl spáchán úmyslně, lze v případech, kdy v této otázce chybí doznání pachatele, činit nepřímou z okolností činu objektivní povahy (např. z povahy činu, způsobu jeho provedení) nebo ze zjištěných okolností subjektivní povahy (např. z pohnutky činu). Zavinění je výslednicí mj. i osobních vlastností pachatele, a lze proto také z nich na formu zavinění usuzovat (viz č. 41/1976 Sb. rozh. tr.).

Stran zavinění ve vztahu k okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 146a odst. 5 tr. zákoníku (způsobení smrti poškozeného) je třeba vycházet ze zásady vyjádřené v § 17 písm. a) tr. zákoníku, podle níž k okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, se přihlídně, jde-li o těžší následek, i tehdy, zavinil-li jej pachatel z nedbalosti, vyjímaje případy, že trestní zákon vyžaduje i zde zavinění úmyslné. Ve vztahu k následku v podobě smrti poškozeného zde tedy postačí jeho zavinění z nedbalosti.

Trestný čin je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel:

a) věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí [§ 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku], nebo

b) nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl [§ 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku].

Nutno dodat, že zavinění musí vždy zahrnovat všechny znaky charakterizující objektivní stránku trestného činu, tedy i příčinný vztah mezi jednáním pachatele a následkem trestného činu. Při nedbalosti je třeba, aby si pachatel alespoň měl a mohl představit, že se takto příčinný vztah může rozvinout. Pro pachatele nepředvídatelný příčinný průběh není v zavinění obsažen a pachatel neodpovídá za následek, který takto vzejde (viz rozsudek publikovaný pod č. 20/1981 Sb. rozh. tr.).

Nejvyšší soud na tomto místě toliko stručně konstatuje, že ze shora popsanych skutkových závěrů odvolacího soudu zřetelně plyne úmyslné zavinění obviněného ve formě úmyslu eventuálního podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku ve vztahu k újmě na zdraví způsobené poškozené V. F. a ve vztahu k těžké újmě na zdraví způsobené poškozenému Č. F., zahrnující jednání, následek (účinek) i příčinný vztah mezi jednáním a následkem. Obviněný totiž s ohledem na charakter použitého nože a způsob a razanci útoků (poškozeného Č. F. bodl s větší razantností dvakrát do oblasti hrudníku, poškozenou V. F. bodl do oblasti hrudníku jednou menší intenzitou síly) věděl, že svým jednáním může takové následky na zdraví jmenovaných poškozených způsobit, a pro případ, že je způsobí, s tím byl srozuměn. Je sice skutečností, že v době činu se obviněný nacházel ve stavu silného rozrušení, to však jeho úmyslné zavinění nevylučuje. V tomto směru je třeba odkázat na zjištění odvolacího soudu, vyplývající ze znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinické psychologie, podle něhož byly rozpoznávací a ovládací schopnosti obviněného v době činu plně zachovány. Ostatně, privilegovaná skutková podstata vymezená v ustanovení § 146a odst. 3 tr. zákoníku, resp. § 146a odst. 1 tr. zákoníku, jak již uvedeno, přímo vychází z toho, že pachatel jedná sice za subjektivního stavu, který ho z hlediska trestního postihu výrazně privileguje, avšak přesto úmyslně (byť v eventuálním úmyslu), jak tomu bylo i v posuzované věci.

Následek v podobě smrti poškozeného Č. F. i příčinný průběh k němu vedoucí jsou potom kryty zaviněním obviněného ve formě nedbalosti vědomé podle § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, když tento věděl, že svým jednáním může způsobit smrt poškozeného Č. F., ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takový následek nezpůsobí. Nutno dodat, že v daném případě nešlo o nepředvídatelný příčinný průběh skutku, který by vylučoval zavinění obviněného, neboť vzhledem ke konkrétním okolnostem skutku bylo v možnostech obviněného smrt poškozeného předvídat (v této souvislosti lze opět poukázat na charakter použité zbraně a způsob vedení útoku obviněného a dále na závěry znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinické psychologie, podle něhož byly rozpoznávací a ovládací schopnosti obviněného v době činu plně zachovány).

Dovolací důvod podle [§ 265b odst. 1 písm. k\)](#) tr. ř. je dán tehdy, jestliže v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je

neúplný. Chybějící výrok v napadeném rozhodnutí jako dovolací důvod podle ustanovení [§ 265b odst. 1 písm. k\)](#) tr. ř. spočívá v tom, že nebyl učiněn určitý výrok, který tak v napadeném rozhodnutí chybí a činí jeho výrokovou část neúplnou. Chybějícím výrokem je takový výrok jako celek, který není obsažen v určitém rozhodnutí, přestože podle zákona ho měl soud do výrokové části pojmout, a to popřípadě i z důvodu, že jeho vyslovení navrhovala některá ze stran, např. poškozený navrhl rozhodnout o jeho uplatněném nároku na náhradu škody. Druhá alternativa dovolacího důvodu podle [§ 265b odst. 1 písm. k\)](#) tr. ř. je dána tehdy, jestliže v rozhodnutí sice byl určitý výrok učiněn, ale není úplný. Neúplným je takový výrok napadeného rozhodnutí, který neobsahuje některou podstatnou náležitost stanovenou zákonem.

Námítky obsažené v dovolání nejvyšší státní zástupkyně tedy byly z hlediska jí deklarovaného dovolacího důvodu uplatněny relevantně. Nejvyšší soud ovšem shledal, že jde o námítky zjevně neopodstatněné.

Pojem skutku není v trestním zákoníku ani v trestním řádu výslovně definován. Jeho výklad podává trestněprávní nauka a na ni navazující soudní judikatura, podle níž je skutek vymezen jednáním a následkem. Jednáním se přitom rozumí jen takové jednání, které je rozhodné z pohledu jeho trestněprávního posouzení a současně je kauzální ve vztahu k následku. Za jeden skutek se považují takové projevy vůle pachatele navenek, které jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva nebo jsou způsobilé (u pokusu) následek způsobit, bez ohledu na to, zda způsobily (byly způsobilé způsobit) následek jediný či více následků, resp. jsou podle navazující soudní judikatury pro tento trestně právně relevantní následek kauzální, pokud jsou zahrnuty zaviněním (viz rozhodnutí č. 8/1985 a č. 1/1996 Sb. rozh. tr.). Následek, který je znakem některého konkrétního trestného činu, spojuje dílčí akty (útoky) do jednoho skutku a zároveň umožňuje dělit chování člověka na různé skutky. K jednání pak musí přistoupit zavinění, přičemž je nutné, aby pachatel jednal v té formě zavinění, která je relevantní pro příslušnou skutkovou podstatu trestného činu. Proto nelze pokládat za samostatné skutky takové akty, které všechny směřují k témuž následku relevantnímu pro trestní právo. Tyž trestněprávně relevantní následek spojuje tyto akty, neboť je tu k němu příčinný vztah i zavinění. Naproti tomu jiný následek, např. cíl nerozhodný z hlediska trestního práva, nevytváří takové pojitko. Obdobný cíl by však mohl spojit dílčí akty v jeden skutek, pokud by byly dány podmínky pokračování. Za jediný skutek z hlediska hmotného práva se totiž vždy považuje i pokračování v trestném činu, trestný čin hromadný a trestný čin trvající. Jedním skutkem je také celý vývoj trestné činnosti od přípravy přes pokus, resp. i několik neúspěšných pokusů až k dokonání činu. Ve všech těchto případech je jednota vytvářena vztahem k témuž následku - znaku některé skutkové podstaty. Jednotu skutku lze také vyjádřit tím způsobem, že dva nebo více trestných činů má alespoň zčásti společné jednání [viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 130, 131].

Dále je možno ve shodě s nejvyšší státní zástupkyní poznamenat, že jednočinný souběh připadá v úvahu tam, kde v rámci zcela nebo zčásti shodným jednáním jsou jedním skutkem sasaženy různé individuální objekty ochrany a tím způsobeny různé právně významné následky. Souběh vícečinný potom předpokládá existenci více skutků a každý z těchto skutků se posuzuje jako samostatný trestný čin. Rozlišování jednočinného a vícečinného souběhu má na rozhodování orgánů činných v trestním řízení závažné praktické dopady. Pokud je v případě jednočinného souběhu více trestných činů pravomocně rozhodnuto o jednom z nich, je tím současně rozhodnuto o celém skutku. Nelze tudíž dále vést řízení a ani rozhodovat o zbývajících trestných činech, neboť předchozí rozhodnutí vytvořilo ve vztahu k nim tzv. překážku věci pravomocně rozhodnuté ve smyslu [§ 11 odst. 1 písm. f\)](#) tr. ř.

V dané trestní věci Nejvyšší soud považuje za vhodné též připomenout, že obviněný byl napadeným rozsudkem uznán vinným (ohledně jednání ve vztahu k poškozenému Č. F.) zločinem ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 3, 5 tr. zákoníku, jehož se dopustí, kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí myslí anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, způsobí-li takovým činem smrt, a dále (ohledně jednání ve vztahu k poškozené V. F.) přečinem ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 1 tr. zákoníku, který spáchá, kdo jinému úmyslně způsobí ublížení na zdraví v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí myslí anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného.

Silné rozrušení pachatele je duševní stav, při němž pachatel jak vnitřně, tak i zpravidla navenek vykazuje značné emoční vzrušení či neklid ovlivňující jeho další jednání a projevující se v průběhu činu, a to bez ohledu na to, zda se na takovém rozrušení podílí nervová labilita či přímo duševní porucha u pachatele (tzv. psychické predispozice), anebo je příčinou silného rozrušení pouze vlastní strach, úlek, zmatek nebo jiné omluvitelné hnutí myslí.

Se zřetelem k povaze právní kvalifikace jednání obviněného ve vztahu k poškozeným Č. F. a V. F., jejímž znakem je v obou případech silné rozrušení pachatele ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí myslí, se Nejvyššímu soudu jeví jako správné rozhodnutí odvolacího soudu ponechat v tzv. skutkové větě výroku o vině svého rozsudku i popis té části skutkového děje, jež byla nakonec posouzena jako nutná obrana obviněného vůči útoku svědka P.M. Právě popis této části skutkového děje včetně jednání obviněného vůči P. M. zde totiž vyjadřuje důvody silného rozrušení ve smyslu skutkových podstat podle § 146a odst. 1 tr. zákoníku a § 146a odst. 3 tr. zákoníku, a tudíž tvoří neoddělitelnou součást následného skutkového děje, jenž vyústil ve smrt poškozeného Č. F. a v ublížení na zdraví poškozené V.F. Současně je možno konstatovat, že v odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu je právní kvalifikace celého předmětného skutku podrobně a srozumitelně rozebrána.

Nejvyšší soud se tedy neztotožňuje s názorem nejvyšší státní zástupkyně, že v rozsudku soudu druhého stupně absentuje odpovídající procesní rozhodnutí ohledně té části jednání obviněného, v níž jako poškozený figuroval svědek P. M.

Podle [§ 265i odst. 1 písm. e\)](#) tr. ř. Nejvyšší soud dovolání odmítne, jde-li o dovolání zjevně neopodstatněné. S ohledem na shora stručně ([§ 265i odst. 2](#) tr. ř.) uvedené důvody Nejvyšší soud v souladu s citovaným ustanovením zákona dovolání obviněného a nejvyšší státní zástupkyně odmítl. Za podmínek [§ 265r odst. 1 písm. a\)](#) tr. ř. učinil tato rozhodnutí v neveřejném zasedání.

Pokud v dovolání obviněný s odkazem na [§ 265o odst. 1](#) tr. ř. požádal o přerušení výkonu jemu uloženého trestu, je třeba uvést, že se jednalo o podnět, nikoli návrh, o němž by bylo nutno učinit formální rozhodnutí (takový návrh na přerušení nebo odklad výkonu rozhodnutí může podat se zřetelem k ustanovení [§ 265h odst. 3](#) tr. ř. pouze předseda senátu soudu prvního stupně). Předseda senátu Nejvyššího soudu důvody pro přerušení výkonu napadeného rozhodnutí neshledal. Za této situace nebylo zapotřebí o podnětu obviněného k předmětnému postupu rozhodnout samostatným (negativním) výrokem.

Poučení:

Proti rozhodnutí o dovolání není s výjimkou obnovy řízení opravný prostředek přípustný ([§ 265n](#) tr. ř.).

V Brně dne 31. května 2011

Předseda senátu:

JUDr. Vladimír Veselý